

ماکلت معنوی

مؤلف

دکتر احمد علی حمیتی واقف

انتشارات جاودانه

سرشناسه	: حمیتى واقف، احمدعلی، ۱۳۲۸-
عنوان و نام پدیدآور	: مالکیت معنوی/ مولف: احمدعلی حمیتى واقف.
مشخصات نشر	: تهران: جاودانه، جنگل ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۶ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۱۵۸-۱۰۲-۱
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
موضوع	: مالکیت معنوی -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	: مالکیت معنوی -- ایران -- راهنمای آموزشی (عالی)
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۰ م ۸۴۴/ج ۱/ ک ۱۴۰
رده‌بندی دیویی	: ۳۴۶۱۰۴۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۴۲۲۴۵۲

چاپ اول

عنوان کتاب: مالکیت معنوی
 مؤلف: دکتر احمدعلی حمیتى واقف
 ناشر: انتشارات جاودانه، جنگل
 ناظر فنی: امین لشکری
 نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۰
 قطع و تیراژ: رقعی، ۱۰۰۰ نسخه
 قیمت: ۲۵۰۰۰ ریال
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۵۸-۱۰۲-۱

تلفن: ۹-۶۶۴۸۶۱۱۵-۶۶۴۸۲۸۳۰-۲۱
[email://info@junglepub.org](mailto:info@junglepub.org)
 ۹-۳۲۰۳۸۰۰-۲۲۰۵۰۶۷-۳۱۱
<http://www.junglepub.org>

«حق چاپ برای ناشر محفوظ است»

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۳	فصل اول - کلیات
۳	۱- تعریف
۶	۲- ماهیت
۷	۳- جایگاه حقوق مالکیت معنوی
۹	۴- منابع حقوق مالکیت معنوی
۱۱	الف - قانون
۱۲	ب - عرف
۱۴	ج - عقاید علمای حقوق (Doctrine)
۱۵	د - رویه قضایی

فصل دوم - حقوق مالکیت ادبی و هنری ۱۷

گفتار اول - مفهوم ۱۷

۵- ادبیات و هنر، وسایل ارتباط مردم با یکدیگر است ۱۷

۶- چرا باید حقوق مالکیت ادبی و هنری وجود داشته باشد؟ ۱۹

گفتار دوم - مصداق‌ها ۲۱

۷- کتاب، پیش از چاپ ۲۲

۸- شعر یا ترانه یا سرود یا تصنیف یا آهنگ ترانه ۲۵

۹- فیلمنامه و نمایشنامه ۲۶

گفتار سوم - خصوصیات حقوق مالکیت ادبی و هنری ۲۷

۱۰- رابطه پدیدآورنده و اثر ۲۷

۱۱- حق معنوی و حق مادی ۲۸

۱۲- یکپارچگی مالکیت ادبی و هنری ۲۸

گفتار چهارم - حقوق معنوی ۲۹

بخش اول - حق معنوی اتخاذ تصمیم نسبت به انتشار و عدم

انتشار اثر ۲۹

۱۳- حق پاسخگویی به انتقاد از اثر ۳۰

۱۴- عدم صراحت مقررات قانونی نسبت به حق معنوی اتخاذ تصمیم

به انتشار و عدم انتشار اثر ۳۱

۱۵- حق پشیمان شدن از انتشار اثر یا حق استرداد اثر ۳۲

بخش دوم - حق معنوی حرمت نام و عنوان و نشان ویژه اثر و

نام و عنوان پدیدآورنده آن ۳۳

- ۱۶- حق معنوی حرمت نام اثر..... ۳۳
- ۱۷- حق معنوی حرمت عنوان و نشان ویژه اثر ۳۵
- ۱۸- حق معنوی حرمت نام و عنوان پدیدآورنده اثر ۳۵
- بخش سوم - حق معنوی حرمت اثر از تحریف ۳۷
- بخش چهارم - ویژگی های حقوق معنوی ۳۹
- مبحث اول - عدم قابلیت انتقال حقوق معنوی پدیدآورنده اثر.. ۳۹
- ۱۹- رد نظر دکتر صفایی ۴۰
- مبحث دوم - محدود نبودن حقوق معنوی پدیدآورنده اثر به
 زمان و مکان ۴۳
- ۲۰- طرح یک لشکال و پاسخ آن ۴۳
- گفتار پنجم - حقوق مادی ۴۵
- بخش اول - حق انتشار اثر ۴۶
- ۲۱- برگزیدن شیوه انتشار اثر، با پدیدآورنده است ۴۸
- ۲۲- لزوم تصریح به مالی بودن حق انتشار اثر ۴۹
- بخش دوم - حق ترجمه اثر ۵۰
- ۲۳- حق ترجمه اثر، حق مادی است ۵۱
- یک - ترجمه اثر، با پرداخت دستمزد انجام می شود ۵۱
- دو - انتقال حق ترجمه اثر، به وسیله قرارداد است ۵۲
- بخش سوم - حق تلخیص و تغییر اثر و اقتباس از اثر ۵۲
- مبحث اول - حق تلخیص اثر ۵۲
- ۲۴- حق تلخیص (خلاصه کردن) اثر، قابل انتقال است ۵۳

- ۵۴ مبحث دوم - حق تغییر اثر
- ۲۵- هر نویسنده‌ای، شهادت تغییر در نوشته‌های خود و تعدیل نظر خویش را ندارد..... ۵۶
- ۵۷ مبحث سوم - حق اقتباس از اثر
- ۲۶- حق اقتباس از اثر، حق مالی است (قاعده) و حق اقتباس از اثر، به‌منظور علمی، حق غیرمالی است (استثناء)..... ۵۸
- بخش چهارم - حق عرضه و اجرای اثر..... ۵۹
- مبحث اول - عرضه و اجرای اثر، ممکن است بعد از انتشار اثر، انجام شود..... ۶۰
- ۶۱ مبحث دوم - حق عرضه و اجرای اثر، حق مادی است
- ۶۲ بخش پنجم - حق دریافت پاداش و جایزه متعلق به اثر
- ۶۴ بخش ششم - ویژگی‌های حقوق مادی
- ۶۵ مبحث اول - قابل انتقال بودن حقوق مادی پدیدآورنده اثر
- ۲۷- قابلیت انتقال، به‌معنی انتقال خود حقوق مادی است نه انتقال استفاده از این حقوق..... ۶۶
- ۲۸- راه‌های استدلال و استنتاج بر قابلیت انتقال خود حقوق مادی..... ۶۸
- مبحث دوم - محدود بودن حقوق مادی پدیدآورنده اثر به‌مدت معین..... ۶۹
- ۲۹- محدود بودن به‌مدت عمر پدیدآورنده و مدت معین پس از فوت او... ۷۰
- ۳۰- وضعیت مدت در مورد آثار مشترک و سفارشی و سینمایی یا عکاسی..... ۷۱

- ۳۱- یادآوری دو نکته ۷۳
- مبحث سوم - پیروی توقیف حق مالی پدیدآورنده، از نظام حقوقی خاص خود ۷۴
- ۳۲- اقسام دوگانه آثار ادبی و هنری، از نظر بازداشت آنها ۷۶
- گفتار ششم - ضمانت اجرای تجاوز به حقوق معنوی و حقوق مادی پدیدآورنده اثر ۷۷
- بخش اول - مسئولیت مدنی ۷۸
- ۳۳- اصالت و اعتبار مقررات مربوط به حق مطالبه خسارت معنوی ۷۹
- ۳۴- طرح یک اشکال و پاسخ آن ۸۰
- ۳۵- به ارث رسیدن حق مطالبه ضرر مادی و معنوی ۸۳
- بخش دوم - مسئولیت کیفری ۸۵
- ۳۶- نواقص ماده ۲۳ ق. ح. ح. م. م. ه ۸۵
- ۳۷- نواقص ماده ۲۴ ق. ح. ح. م. م. ه ۸۸
- ۳۸- نواقص ماده ۲۵ ق. ح. ح. م. م. ه ۹۰
- بخش سوم - مسئولیت انتظامی ۹۱
- ۳۹- در مسئولیت انتظامی نیز حکم به جبران خسارت مادی و معنوی زیان دیده وجود دارد ۹۳
- ۴۰- وجود مسئولیت کیفری، می تواند موجب مسئولیت انتظامی شود ۹۴
- ۴۱- تقارن وجود مسئولیت مدنی با مسئولیت های کیفری و انتظامی ۹۵
- ۴۲- وضع مقررات انتظامی و انضباطی، به معنی وضع مسئولیت شخص به جبران خسارت مادی و معنوی زیان دیده است ۹۶

- فصل سوم - حقوق مالکیت صنعتی و تجارتي ۹۹
- گفتار اول - مفهوم ۹۹
- ۴۳- رقابت صنعتی و تجارتي، عامل مهم ایجاد حقوق مالکیت صنعتی و تجارتي است ۹۹
- ۴۴- تفاوت حقوق مالکیت صنعتی و تجارتي با حقوق مالکیت ادبی و هنری ۱۰۱
- گفتار دوم - مصداق‌ها ۱۰۲
- بخش اول - علامت تجارتي ۱۰۲
- ۴۵- علامت تجارتي، باید ثبت شود ۱۰۳
- ۴۶- اظهارنامه ثبت علامت تجارتي، سند رسمی است ۱۰۴
- ۴۷- امکان ابطال ثبت علامت تجارتي، قبل و بعد از ثبت آن ۱۰۶
- ۴۸- دوگانگی نظام حقوقی ثبت علامت تجارتي ۱۰۷
- ۴۹- مدت معین اعتبار ثبت علامت تجارتي و تمدید این مدت ۱۱۰
- ۵۰- متقاضی ثبت علامت تجارتي، باید تاجر باشد ۱۱۲
- ۵۱- بحث در امکان فروش علامت تجارتي تاجر ورشکسته ۱۱۳
- ۵۲- علامت خدمت، علامت تجارتي است ۱۱۵
- ۵۳- علامت خدمت، ضابطه تشخیص تاجر ۱۱۶
- ۵۴- اقسام علامت تجارتي ۱۱۷
- بخش دوم - حق اختراع (حق مخترع) ۱۱۹
- ۵۵- پرداخت هزینه سالیانه برای حفظ اعتبار گواهی نامه ثبت اختراع! ۱۲۰

- ۵۶ - اکتشاف نیز مانند اختراع، باید ثبت شود..... ۱۲۲
- ۵۷ - اختراع، باید تازگی داشته باشد..... ۱۲۳
- ۵۸ - اختراع، حق مخترع و مربوط به حقوق مالکیت صنعتی و تجارتي است ۱۲۵
- ۵۹ - صدور پروانه بهره‌برداری برای شخصی غیر از دارنده گواهی‌نامه اختراع!..... ۱۲۶
- بخش سوم - نام تجارتي..... ۱۲۹
- ۶۰ - دشواری تعريف نام تجارتي..... ۱۳۰
- ۶۱ - آیا می‌توان از مقررات مربوط به نام تاجر و علامت تجارتي، درباره نظام حقوقی نام تجارتي استفاده کرد؟..... ۱۳۲
- ۶۲ - مردود بودن این استفاده و دلایل آن..... ۱۳۵
- ۶۳ - امکان تدوین این نظام با استفاده از نظریات حقوقدانان..... ۱۳۶
- ۶۴ - یادآوری مطالبی برای تدوین این نظام..... ۱۳۸
- یک - نام تجارتي را باید در هویت یک نام در نظر گرفت..... ۱۳۸
- دو - استفاده از اصول کلی حقوق..... ۱۴۰
- بخش چهارم - طرح‌ها و مدل‌های صنعتی..... ۱۴۲
- ۶۵ - در قانون، طرح صنعتی به معنی نو بودن واقعی آن نیست..... ۱۴۳
- ۶۶ - مدل صنعتی، بیانی از نوآوری است..... ۱۴۴
- بخش پنجم - رویالتي (حق امتیاز) Royalty..... ۱۴۵
- ۶۷ - صورتهای دوگانه رویالتي..... ۱۴۵
- ۶۸ - قرارداد رویالتي، عقد بیع متقابل است..... ۱۴۸
- بخش ششم - نوهاو Know How..... ۱۴۹

- ۶۹ - صاحب نوهاو، تاجر است..... ۱۵۰
- ۷۰ - صاحب نوهاو، به ابتکار خود، شیوه کار خویش را پیدا می‌کند..... ۱۵۱
- ۷۱ - اطلاعات صاحب نوهاو، برای صاحب کالا، بسیار با ارزش است..... ۱۵۳
- ۷۲ - سکوت قانون، مانع از شناسایی نوهاو نیست..... ۱۵۴
- بخش هفتم - خصوصیات حقوق مالکیت صنعتی..... ۱۵۵
- ۷۳ - حقوق معنوی..... ۱۵۶
- ۷۴ - ویژگی‌های حقوق معنوی..... ۱۵۹
- ۷۵ - حقوق مادی..... ۱۶۰
- ۷۶ - ویژگی‌های حقوق مادی..... ۱۶۰
- ۷۷ - ضمانت اجرای تجاوز به حقوق معنوی و حقوق مادی صاحب
حق مالکیت صنعتی و تجاری..... ۱۶۱

مقدمه

درس مالکیت معنوی را شورای عالی برنامه‌ریزی جزء دروس اختیاری و با ارزش یک واحد درسی اعلام نموده است. عنوان «اختیاری»، برخی از دانشجویان را به این توهم دچار می‌کند که چون سرفصل‌های این درس، به تصویب آن شورا نرسیده است، پس، موجزی از مطالب حقوقی در این درس مطرح خواهد شد که کمابیش عنوان مالکیت را دارا خواهد بود و از این‌رو، چنین می‌پندارند که در این درس، بعضی از مباحث درس حقوقی مدنی ۲ «اموال و مالکیت» مطالعه می‌شود و نباید مباحث جدی و تازه‌ای در این درس اختیاری مطرح گردد. از سوی دیگر، «ارزش یک واحد درسی» آن نیز، در تقویت این توهم بی‌تأثیر نیست: درس اختیاری یک واحد مالکیت معنوی، مطالب مهم و علمی چندانی ندارد. این توهم، یعنی به حاشیه راندن یک درس و فراموش کردن رسالت دانشگاه.

در مقابل این توهم، جمعی دیگر از دانشجویان که انگیزه خاصی آنان را به دانشگاه کشانده است و همیشه تشنه مطالب علمی هستند، به اختیاری بودن این درس و یک واحدی بودن آن توجه ندارند و همان

سعی و تلاش را که برای فهم و درک مطالب علمی دروس اختصاصی به کار می‌برند، در این درس هم به کار می‌گیرند.

در این میان، رسالت استاد دانشگاه ایجاب می‌کند که آن‌چنان‌که باید و شاید، آخرین مطالب اختصاصی مربوط به درس را گردآوری نماید و با مطالب عمومی و حاشیه‌ای که آنها را فرا گرفته است، در اختیار دانشجویان بگذارد تا اطلاعات آنان را در چهارچوب قواعد و ضوابط علمی، کامل‌تر از پیش نماید. فرقی نمی‌کند که درس، اختیاری باشد یا اختصاصی. همچنان‌که تفاوتی ندارد که درس، یک واحدی باشد یا دو یا سه واحدی.

در این درس نیز مانند دوس حقوق ثبت که آن نیز متأسفانه اختیاری و یک واحدی است، فقر منابع درسی به چشم می‌خورد؛ آنچه که نوشته شده است، کهنه است و مربوط به ۵۰ سال پیش است و غالباً جنبه انتزاعی دارد. در حالی‌که در این ۵۰ سال بشر به پیشرفت‌های حیرت‌انگیز علمی و پژوهشی دست یافته است، امروز سخن از کامپیوتر (رایانه) و اینترنت و ماهواره و نرم‌افزار است و باید نوشته‌ای در اختیار دانشجویان قرار گیرد که متناسب با این ابزارها و وسایل جدید باشد. همچنین مقررات تازه‌ای وضع و به موقع اجرا گذاشته شده است و نگرش‌های جدیدی نسبت به ماهیت حقوق مالکیت معنوی بروز کرده است و در یک سخن کوتاه، جنبه عملی بحث، قابل مطالعه و بررسی است و باید در تألیف و گردآوری مطالب درسی، به این چهره بحث نیز توجه داشت. از این‌رو، در ضمن بحث از این مطالب، نواقص مربوط به قوانین و مقررات نیز جهت اصلاح آنها، یادآوری شده است.